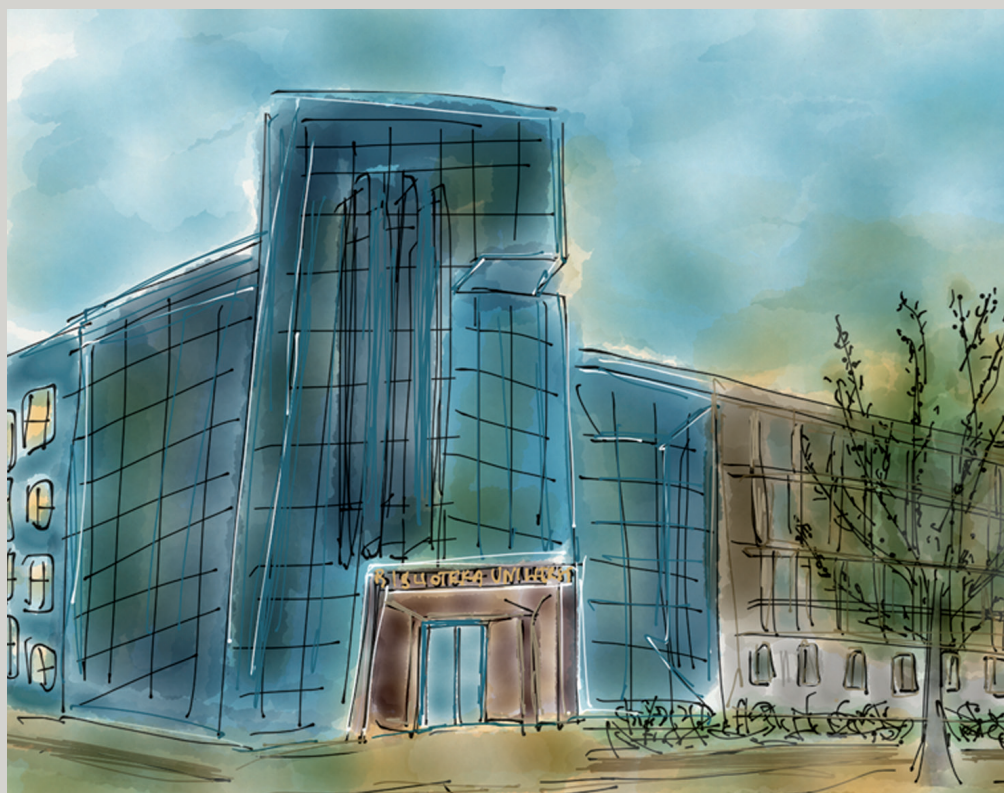

Od przeszłości do teraźniejszości

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

1945–2015

Świat sieciowych źródeł informacji

Abstract: The World of Network Resources Information

The 70th anniversary of The Library of Łódź University gave an impulse to summarize the knowledge about the network resource information.

This paper explains the essential concepts for online sources. The scientific databases, including collections of books and journals subscribed to the Library in the past 15 years, are presented in the table form. The source selection rules and financing models are also explained. At the end, the auxiliary tools, necessary to efficiently use numerous and dispersed sources, are presented.

151

We must prepare now for a future that will surely come¹.

1. Wprowadzenie – od papieru do e-zasobów

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ) przez 70 lat funkcjonowania zgromadziła w swoich murach księgozbiór, który jest jednym z największych w kraju. Obok ponad dwumilionowych zbiorów na papierze, BUŁ posiada wielki zasób czasopism i książek elektronicznych. Autorka od 2006 r. zajmuje się sieciowymi zasobami informacji i one będą przedmiotem niniejszego opracowania.

W Bibliotece, pierwotnie gromadzoną formą książek i czasopism była forma drukowana. Popularyzacja elektronicznych wydawnictw encyklo-

* Dr Gabriela Waliszewska, Samodzielna Sekcja Bibliografii, Bibliometrii i Sieciowych Zasobów Informacji BUŁ.

¹ Davies, Colin R., *An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property*, *Computer, "Law & Security Review"*, vol. 27, iss. 6, p. 601, 2011. Źródło: ScienceDirect wydawany przez Elsevier [online], [dostęp: 19.01.2015]. Dostępny DOI: 10.1016/j.clsr.2011.09.006.

pedycznych, słowników i baz danych², to efekt postępu technologicznego. W latach 90., gdy pojawiła się możliwość korzystania z nośników elektronicznych, BUŁ zaczęła nabywać i udostępniać źródła informacji na dyskietkach, trochę później na płytach CD i DVD, urządzeniach USB, itp.

Ze związku hipertekstu i technologii informatycznych zrodziły się elektroniczne bazy danych, które wyparły drukowane bibliografie, encyklopedie i słowniki. Intuicyjne wyszukiwanie oraz zaoszczędzony czas, to podstawowe atuty i argumenty zjednujące zwolenników elektronicznych baz danych. Obecnie w Bibliotece niewiele osób korzysta z papierowych wydawnictw encyklopedycznych, słowników i bibliografii. Nowe preferencje czytelnicze szybko zostały zauważone przez wydawców, w 2005 r. drukowaną Bibliografię Zawartości Czasopism (BZCz) zastąpiono wydaniem online i na elektronicznych nośnikach fizycznych. Od 2010 r. BZCz udostępniane jest czytelnikom już tylko online³. Innym przykładem jest encyklopedia Britannica. W 2012 r. ogłoszono, że wersja z 2010 r. będzie ostatnią wersją drukowaną, a Britannica będzie dostępna jedynie w formacie elektronicznym⁴.

W 2000 r. Biblioteka UŁ zaczęła udostępniać pierwsze sieciowe źródła informacji. W 2014 r. BUŁ subskrybowała 100 baz danych, 163,5 tys. książek i 49,5 tys. tytułów czasopism online.

2. Kryteria wyboru źródeł online

Wydawcy źródeł internetowych, oprócz treści, oddają do dyspozycji bibliotekarzy również moduły statystyczne. Analiza danych pozwala określić liczbę pobranych artykułów i rozdziałów z serwisów pełnotekstowych lub liczbę wejść oraz przeprowadzonych wyszukiwań w bazach bibliograficzno-abstraktowych. Prawie wszystkie subskrybowane przez UŁ zagraniczne bazy danych, mają statystyki w jednolitym formacie zgodnym ze standardami projektu COUNTER (Counting Online Usage of Networked Electronic Resources)⁵. Dane statystyczne zdefiniowane i zebrane według ta-

² Baza danych: w najszerszym rozumieniu jest to każdy usystematyzowany zbiór danych zapisanych na różnych nośnikach, wyposażony w system przetwarzania tych danych na informacje. *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 139–140.

³ *Bibliografia Zawartości Czasopism* Źródło: Strona internetowa Biblioteki Narodowej. Dostępny w World Wide Web: [dostęp: 15.12.2014], <http://www.bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografia-narodowa/bibliografia-zawartosci-czasopism>.

⁴ *Po 244 latach koniec z drukowaniem Encyklopedii Britannica*. Prot 14.03.2012 Źródło *Gazeta.pl Wiadomości* [online]. Dostępny w World Wide Web: [dostęp: 15.12.2014], http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11338888,Po_244_latach_koniec_z_drukowaniem_Encyklopedii_Britannica.html.

⁵ COUNTER Counting Online Usage of NeTworked Electronic Resources, [dostęp: 14.12.2014], <http://www.projectcounter.org/index.html>.

kich samych zasad pozwalają na wzajemne ich porównywanie oraz ocenianie kolekcji. Sieciowe bazy danych cieszą się różnym zainteresowaniem wśród czytelników BUŁ. Od wielu lat, najlepiej wykorzystywanymi w UŁ serwisami pełnotekstowymi są ScienceDirect (Elsevier), SpringerLink, ACS (American Chemical Society) i Wiley Online Library (Wiley&Blackwell). Niepokojąco słabo wykorzystywaną kolekcją jest Cambridge Journals, należąca do Cambridge University Press – prestiżowego wydawcy, o wielowiekowej tradycji. Statystyki wykorzystania stanowią ważne kryterium oceny, na ich podstawie podejmowana jest decyzja o utrzymaniu lub rezygnacji z prenumeraty.

3. Modele finansowania licencji

Naukowe bazy danych oraz kolekcje e-czasopism i e-książek udostępniane są w ramach licencji udzielanych Uniwersytetowi Łódzkiemu przez komercyjnych wydawców e-źródeł. Zasadniczo w BUŁ istnieją trzy modele finansowania zakupu licencji:

1. Licencje indywidualne – koszt dostępu w 100% ponosi UŁ.
2. Licencje konsorcyjne – koszt dostępu dla każdej instytucji deklarującej udział w konsorcjum wyznaczany jest oddzielnie. Koszt brutto jest pokrywany ze składki subskrypcyjnej uczestnika oraz z dofinansowania Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) do 50%. Zakup licencji, w imieniu wszystkich uczestników konsorcjum jest realizowany w ramach zamówień publicznych prowadzonych przez Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego UW (ICM) lub Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (PCSS) afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej (IChB) PAN.

3. Licencje krajowe – koszt jest ponoszony w całości ze środków MNiSW. Zakup licencji krajowych realizowany jest na podstawie umów licencyjnych zawieranych pomiędzy ICM UW lub PCSS/IChB PAN a wydawcami. ICM UW lub PCSS/IChB PAN występują w charakterze koordynatorów reprezentujących instytucje akademickie na podstawie udzielanych im upoważnień.

Dostęp do zasobów licencjonowanych możliwy jest z zarejestrowanych adresów IP komputerów należących do sieci uczelni. Z komputerów w sieci akademickiej mogą korzystać pracownicy oraz studenci Uniwersytetu, a w Bibliotece UŁ dodatkowo goście Biblioteki, o ile licencja nie stanowi inaczej. Licencje pozwalają na dostęp spoza sieci akademickiej pod warunkiem, że we własnym zakresie uczelnia zabezpieczy i będzie kontrolować ten dostęp tak, aby nie mogły z niego korzystać osoby nieuprawnione⁶.

⁶ Informacje ogólne. Strona internetowa Wirtualnej Biblioteki Nauki, [dostęp: 17.12.2014], <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#info>.

4. Kalendarium sieciowych zasobów informacji

W tabeli 1 zebrano wszystkie sieciowe zasoby informacji, które za pośrednictwem Biblioteki UŁ subskrybowano dla Uniwersytetu Łódzkiego. Wśród licznych zasobów online znalazły się serwisy czasopism⁷ i książek⁸ elektronicznych, bazy pełnotekstowe⁹ oraz bibliograficzno-abstraktowe¹⁰, a także faktograficzne¹¹ i bibliometryczne¹².

Tabela 1. Chronologiczny wykaz sieciowych zasobów informacji prenumerowanych przez Uniwersytet Łódzki

Tytuł	Początek dostępu	Koniec dostępu	Platforma
1	2	3	4
2000 rok			
Academic Search Elite (Database) ¹³	2000	2000	EBSCOhost
Business Source Premier (Database) ¹⁴	2000	2006	EBSCOhost
Health Source Plus (Database) ¹⁵	2000	2001	EBSCOhost
MasterFile Premier (Database) ¹⁶	2000	do teraz	EBSCOhost
MEDLINE (Database) ¹⁶	2000	do teraz	EBSCOhost
Newspaper Source (Papers)	2000	do teraz	EBSCOhost

⁷ Czasopismo elektroniczne: czasopismo wydane w formacie elektronicznym.

⁸ Książka elektroniczna: książka wydana w formacie elektronicznym.

⁹ Baza pełnotekstowa: baza z dostępem do pełnych tekstów artykułów z czasopism, książek itp.

¹⁰ Baza bibliograficzno-abstraktowa: baza zawierająca dane bibliograficzne dokumentów oraz streszczenia dokumentów.

¹¹ Baza faktograficzna (źródłowa): baza zawierająca dane źródłowe.

¹² Baza bibliometryczna: baza gromadząca dane bibliometryczne, cytowania, wskaźniki.

¹³ Wyjaśnienie autorki: w 2001 r. bazę Academic Search Elite zastąpiono jej wyższą wersją tj. bazą Academic Search Premier. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

¹⁴ Wyjaśnienie autorki: w 2007 r. bazę Business Source Premier zastąpiono jej wyższą wersją tj. bazą Business Source Complete. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

¹⁵ Wyjaśnienie autorki: w 2002 r. baza Health Source Plus zmieniła nazwę na Health Source: Consumer Edition. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

¹⁶ Wyjaśnienie autorki: chronologię baz ustalono na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

1	2	3	4
2001 rok			
Academic Search Premier (Database) ¹⁷	2001	2007	EBSCOhost
Chemical Abstracts (Database) ¹⁸	2001	2008	
SpringerLink (Journals) ¹⁹	2001	do teraz	SpringerLink lub Yadda
Swets Navigator ²⁰	2001	2003	
2002 rok			
ERIC (Education Resource Information Center) (Database) ²¹	2002	do teraz	EBSCOhost
Health Source: Consumer Edition (Database) ²¹	2002	do teraz	EBSCOhost
Health Source: Nursing/Academic Edition (Database) ²¹	2002	do teraz	EBSCOhost
Regional Business News (Journals) ²¹	2002	do teraz	EBSCOhost
ScienceDirect OnSite (Journals) ²²	2002	do teraz	ScienceDirect lub Yadda
2003 rok			
AGRICOLA (Database) ²³	2003	do teraz	EBSCOhost
Clinical Pharmacology (Database) ²⁴	2003	2005	EBSCOhost

¹⁷ Wyjaśnienie autorki: w 2008 r. bazę Academic Search Premier zastąpiono wyższą wersją tj. bazą Academic Search Complete. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

¹⁸ Wyjaśnienie autorki: pierwsza wzmianka o sieciowym dostępie do Chemical Abstracts wystąpiła w sprawozdaniu BUŁ za rok 2001. W okresie subskrypcji dostęp do bazy był realizowany z serwera Politechniki Wrocławskiej – koordynatora konsorcjum. Obecnie baza udostępniana jest na terminalach w wolnym dostępie BUŁ.

¹⁹ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie sprawozdań rocznych BUŁ, faktur i umów. Od 2010 r. SpringerLink jest udostępniany w ramach krajowej licencji akademickiej. Dostęp do czasopism realizowany jest równolegle w serwisie wydawcy – SpringerLink oraz poprzez stronę Wirtualnej Biblioteki Nauki.

²⁰ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie sprawozdań rocznych BUŁ i zapisków.

²¹ Wyjaśnienie autorki: chronologię baz ustalono na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

²² Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie zapisków, sprawozdań rocznych BUŁ, faktur i umów. Od 2010 r. ScienceDirect jest udostępniana w ramach krajowej licencji akademickiej (Freedom Collection). Dostęp do czasopism realizowany jest równolegle w serwisie wydawcy – ScienceDirect (Elsevier) oraz poprzez stronę Wirtualnej Biblioteki Nauki.

²³ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

²⁴ Wyjaśnienie autorki: w 2006 r. Clinical Pharmacology (baza informacji o lekach) została włączona do bazy Health Source: Consumer Edition. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4
2004 rok			
EI Engineering Village 2 ²⁵	2004	2005	
Portal ISSN (Database) ²⁶	2004	do teraz	portal.issn.org
Library of Congress Classification Web (Database) ²⁶	czerwiec 2004	do teraz	
2005 rok			
American Chemical Society (ACS) (Journals) ²⁷	2005	do teraz	pubs.acs.org
PsycARTICLES (Journals) ²⁸	2005	do teraz	EBSCOhost
PsycINFO (Database) ²⁸	2005	2010	EBSCOhost
Scopus (Database) ²⁹	2005	do teraz	Scopus
Wiley Online Library (Full Collection) (Journals) ³⁰	2005	do teraz	Wiley Online Library
2006 rok			
Emerging Markets Information Service Global (EMIS) (wcześniej ISI Emerging Markets Polska) ³¹	2006	do teraz	EMIS
Library Information Science & Technology Abstracts (LISTA) (Database) ³²	2006	do teraz	EBSCOhost
Polska Bibliografia Prawnicza (Wolters Kluwer) (Databases) ³³	wrzesień 2006	do teraz	SIP Lex
LEX System Informacji Prawnej (Wolters Kluwer) (Databases) ³³	wrzesień 2006	do teraz	SIP Lex

²⁵ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie zapisków i sprawozdań rocznych BUŁ.

²⁶ Wyjaśnienie autorki: chronologię baz ustalono na podstawie listu email z dnia 11.08.2014 r. otrzymanego od Pani Katarzyny Ostrowskiej z Księgarnia ABE-IPS.

²⁷ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie sprawozdań rocznych BUŁ, faktur i umów.

²⁸ Wyjaśnienie autorki: prenumerata Instytutu Psychologii UŁ. Chronologię baz ustalono na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

²⁹ Wyjaśnienie autorki: od 2012 r. Scopus jest udostępniany w ramach krajowej licencji akademickiej. Chronologia bazy ustalona na podstawie zapisków, faktur i umów.

³⁰ Wyjaśnienie autorki: początkowo uczestnicy konsorcjum mieli wspólny dostęp do czasopism wcześniej prenumerowanych przez siebie drukiem (maksymalnie 182 tytuły). W 2009 r. zmieniły się zasady wyliczania składek konsorcyjnych, uczelnia rozpoczęła subskrypcję pakietu Full Collection. 7.8.2010 r. serwis Wiley Interscience zastąpiła Wiley Online Library. Od 2012 roku dostęp do WOL odbywa się w ramach krajowej licencji akademickiej.

³¹ Wyjaśnienie autorki: w 2012 r. serwis ISI Emerging Markets Polska zastąpiono szerszą wersją EMIS (Emerging Markets Information Service) Global (dane ze świata). Chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

³² Wyjaśnienie autorki: chronologia baz ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

³³ Wyjaśnienie autorki: od września 2006 r. rozpoczęto prenumeratę Systemu Informacji Prawnej LEX Omega, w skład którego wchodzi baza Polska Bibliografia Prawnicza PAN. Chronologia baz ustalona na podstawie zapisków i faktur.

1	2	3	4
2007 rok			
Business Source Complete (Database) ³²	2007	do teraz	EBSCOhost
Gazeta Wyborcza Internetowe Archiwum (Database) ³⁴	kwiecień 2007	do teraz	
Global Market Information Database (GMID) (Database) ³⁵	kwiecień 2007	marzec 2009	
2008 rok			
Academic Search Complete (Database) ³²	2008	do teraz	EBSCOhost
GreenFile (Database) ³²	2008	do teraz	EBSCOhost
Database of Latin Dictionaries (Latin Dictionaries) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
In Principio Online (Free-standing Database) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
International Directory of Medievalists (Directories) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
International Medieval Bibliography Online (Medieval Bibliographies) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
Lexicon des Mittelalters Online (Encyclopaedic Work) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
Library of Latin Texts (Full-Text Database) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
Monumenta Germaniae Historica (Full-Text Database) ³⁶	2008	2008	BREPOLiS
Nature (Journals) ³⁷	2008	do teraz	Nature Publishing Group
Sage Journals (Humanities and Social Science Package) ³⁸	2008	2013	online.sagepub. com
SocINDEX with Full Text (Database) ³⁹	marzec 2008	do teraz	EBSCOhost
Czytelnia Czasopism Prawniczych (Wolters Kluwer) (Journals) ⁴⁰	listopad 2008	do teraz	SIP Lex

³⁴ Wyjaśnienie autorki: chronologia Internetowego Archiwum Gazety Wyborczej ustalona na podstawie faktu.

³⁵ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy GMID ustalona na podstawie umów.

³⁶ Wyjaśnienie autorki: chronologia baz na platformie BREPOLiS ustalona na podstawie umowy.

³⁷ Wyjaśnienie autorki: w latach 2008–2010 indywidualna prenumerata w wersji online z dostępem do roczników 1995–2010 na platformie OvidSP. W 2010 r. czasopismo objęto krajową licencją akademicką z dostępem przez stronę Nature Publishing Group. chronologia czasopisma ustalona na podstawie umów i informacji ze strony WBN.

³⁸ Wyjaśnienie autorki: chronologia kolekcji czasopism ustalona na podstawie umów.

³⁹ Wyjaśnienie autorki: początkowo prenumerata Instytutu Socjologii UŁ, od 2011 r. prenumerata Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ. Chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

⁴⁰ Wyjaśnienie autorki: chronologia serwisu ustalona na podstawie umów.

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4
2009 rok			
American Institute of Physics (AIP oraz wydawcy stowarzyszeni) (Journals) ⁴¹	2009	do teraz	scitation.aip.org
American Physical Society (APS) (Journals) ⁴¹	2009	do teraz	aps.org
Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) (1975-present) (Database) ⁴²	2009	do teraz	Web of Science
Journal Citation Reports (JCR): JCR Science Edition (2008-present); JCR Social Sciences Edition (2008-present) (Database) ⁴²	2009	do teraz	Web of Science
Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) (1945-present) (Database) ⁴³	2009	do teraz	Web of Science
Social Sciences Citation Index (SSCI) (1956-present) (Database) ⁴²	2009	do teraz	Web of Science
Thesaurus Linguae Graecae (Database) ⁴⁴	marzec 2009	do teraz	tlg.uci.edu
2010 rok			
Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S) (1990-present) (Database) ⁴⁵	2010	do teraz	Web of Science
Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH) (1990-present) (Database) ⁴⁵	2010	do teraz	Web of Science
MEDLINE (1950-present) (Database) ⁴⁵	2010	do teraz	Web of Science
Science (Journals) ⁴⁶	2010	do teraz	AAAS
SpringerLink (Book Series) – 17 serii od pierwszego do rocznika 2008 oraz 9 serii z archiwami z lat 1997–2008 ⁴⁷	2010	do teraz	SpringerLink lub Yadda

⁴¹ Wyjaśnienie autorki: dostęp do czasopism AIP oraz wydawców stowarzyszonych, z wyjątkiem APS realizowany jest na platformie Scitation. Czasopisma APS dostępne są w serwisie American Physical Society. Chronologia serwisów ustalona na podstawie umów.

⁴² Wyjaśnienie autorki: w 2009 r. kolekcje były prenumerowane indywidualnie, z dostępem na platformie Web of Knowledge. W 2010 r. zostały objęta krajową licencją akademicką. Chronologia kolekcji ustalona na podstawie umów i informacji na stronie WBN.

⁴³ Wyjaśnienie autorki: w latach 2002–2004 dostęp do bazy był realizowany ze strony Institute for Scientific Information. W 2009 r. wznowiono subskrypcję bazy, dostęp realizowano z platformy Web of Knowledge. W 2010 roku bazę objęto krajową licencją akademicką. 12.01.2014 r. nastąpiła zmiana nazwy platformy z Web of Knowledge na Web of Science. Chronologia kolekcji ustalona na podstawie umów i informacji na stronie WBN.

⁴⁴ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁴⁵ Wyjaśnienie autorki: od 2010 r. dostęp realizowany w ramach krajowej licencji akademickiej. Chronologia baz ustalona na podstawie informacji na stronie WBN.

⁴⁶ Wyjaśnienie autorki: od 2010 r. dostęp realizowany w ramach krajowej licencji akademickiej z dostępem na stronie American Association for the Advancement of Science. Chronologia czasopisma ustalona na podstawie informacji na stronie WBN.

⁴⁷ Wyjaśnienie autorki: od 2010 r. dostęp realizowany w ramach krajowej licencji akademickiej z dostępem w serwisie SpringerLink. Lista tytułów dostępna na stronie WBN pod adresem http://vls.icm.edu.pl/zasady/2010/Springer/springer_licencja_rozszerzona_2010_archivesBookSeries.xls [dostęp: 17.12.2014]. Chronologia bazy ustalona na podstawie informacji na stronie WBN.

1	2	3	4
SpringerLink (Books) – książki z lat 2004, 2005 i 2009-2011 ⁴⁸	2010	do teraz	SpringerLink lub Yadda
CEIC Data (Database) ⁴⁹	maj 2010	do teraz	
IBUK Libra (wcześniej Ibuk.pl czytelnia online) (Books) ⁵⁰	listopad 2010	do teraz	IBUKLibra
ebrary Academic Complete (Books) ⁵¹	grudzień 2010	listopad 2012	ebrary
2011 rok			
European Views of the Americas: 1493 to 1750 (Database) ⁵²	2011	do teraz	EBSCOhost
Teacher Reference Center (Database) ⁵³	2011	do teraz	EBSCOhost
OECD iLibrary (Platform) ⁵⁴	2011	do teraz	OECD iLibrary
Reaxys (wcześniej Beilstein i Gmelin) (Database) ⁵⁵	2011	do teraz	Reaxys
2012 rok			
Analytical Abstracts (RSC Databases) ⁵⁶	2012	do teraz	rsc.org
Catalysts & Catalysed Reactions (RSC Databases) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
Chemical Hazards in Industry (RSC Databases) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
Issues in Environmental Science and Technology (RSC Books) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
Laboratory Hazards Bulletin ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
Methods in Organic Synthesis (RSC Databases) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org

⁴⁸ Wyjaśnienie autorki: od 2010 roku dostęp realizowany w ramach krajowej licencji akademickiej z dostępem w serwisie SpringerLink. Lista tytułów dostępna na stronie WBN pod adresem http://vls.icm.edu.pl/zasady/2013/Springer_książki.xls, [dostęp: 17.12.2014]. Chronologia bazy ustalona na podstawie informacji na stronie WBN.

⁴⁹ Wyjaśnienie autorki: prenumerata Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ. Od grudnia 2013 r. CEIC Data dostępna tylko na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów i zapisków.

⁵⁰ Wyjaśnienie autorki: w grudniu 2012 r. nastąpiła zmiana nazwy z Ibuk.pl czytelnia online na IBUK Libra. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁵¹ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁵² Wyjaśnienie autorki: informacje o bazie pochodzą z platformy EBSCOhost.

⁵³ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie listu email z dnia 4.02.2014 r. otrzymanego od Pani Teresy Góreckiej z EBSCO Information Services.

⁵⁴ Wyjaśnienie autorki: uczelnia nie posiada dostępu do baz International Energy Agency. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁵⁵ Wyjaśnienie autorki: prenumerata Wydziału Chemii UŁ. Baza Reaxys, bez limitów jednoczesnych użytkowników, udostępniana od roku 2011, wcześniej jako bazy Beilstein i Gmelin z możliwością korzystania na Wydziale Chemii oraz jednostanowiskowo w OIN BUŁ. Chronologia bazy ustalona na podstawie korespondencji email.

⁵⁶ Wyjaśnienie autorki: chronologia baz ustalona na podstawie umów.

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4
Natural Product Updates (RSC Databases) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
RSC Journals (Royal Society of Chemistry) ⁴⁹	2012	do teraz	rsc.org
Central and Eastern European Online Library (C.E.E.O.L.) (Journals) ⁵⁷	2012	do teraz	ceeol.com
IOPscience extra (Institute of Physics) (Journals) ⁵⁷	2012	do teraz	iopscience. iop.org
L'Année philologique (Database) ⁵⁸	2012	do teraz	EBSCOhost
Municipium ⁵⁹	2012	czerwiec 2014	EMIS
Oxford Journals (Full Collection) (Journals) ⁶⁰	2012	do teraz	oxfordjournals. org
Serwis Kadrowy Gazety Prawnej (Database) ⁶⁰	2012	2012	
Serwis Księgowy Gazety Prawnej (Database) ⁶⁰	2012	2012	
Carl Beck Papers In Russian and East European Studies (Book Series) ⁶¹	kwiecień 2012	do teraz	
JSTOR: Art and Science I, Art and Science II, Language and Literature Archive, Language and Literature Current (Journals) ⁶⁰	grudzień 2012	do teraz	jstor.org
Rynek Pracy (Databases) ⁶⁰	grudzień 2012	listopad 2013	
eBook Academic Collection (Books) ⁶⁰	grudzień 2012	do teraz	EBSCOhost
2013 rok			
American Society for Microbiology (Journals) ⁶²	2013	2013	asm.org
Cambridge Journals (Full Collection) (Journals) ⁶³	2013	do teraz	CJO
Current Contents Connect: Agriculture, Biology & Environmental Sciences (ABES) (1998-present); Life Sciences (LS) (1998-present) (Database) ⁶⁴	kwiecień 2013	marzec 2015	Web of Science

⁵⁷ Wyjaśnienie autorki: chronologia baz ustalona na podstawie umów.

⁵⁸ Wyjaśnienie autorki: prenumerata Katedry Filologii Klasycznej UŁ. W latach 2012–2013 dostęp był realizowany ze strony wydawcy (annee-philologique.com). Od 2014 r. dostęp do L'Année philologique kontynuowany na platformie EBSCOhost. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁵⁹ Wyjaśnienie autorki: prenumeratę serwisu Municipium rozpoczęto w 2012 r. Z początkiem lipca 2014 r. bazę włączono do serwisu EMIS. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów i korespondencji email.

⁶⁰ Wyjaśnienie autorki: chronologia baz ustalona na podstawie umów.

⁶¹ Wyjaśnienie autorki: chronologia serii określona na podstawie własnych zapisków.

⁶² Wyjaśnienie autorki: chronologia kolekcji ustalona na podstawie umowy.

⁶³ Wyjaśnienie autorki: chronologia serwisu ustalona na podstawie umów.

⁶⁴ Wyjaśnienie autorki: przed 2013 r. kolekcje Agriculture, Biology & Environmental Sciences i Life Sciences Current Contents były dostępne na Wydziale Biologii i Ochrony Środowiska UŁ. Chronologia serwisu CCC ustalona na podstawie arkuszy zamówienia prenumeraty zagranicznej.

1	2	3	4
LEGALIS System Informacji Prawnej (Beck) (Platform) ⁶⁵	grudzień 2013	do teraz	SIP Legalis
2014 rok			
Emerald Management 200 (Journals) ⁶⁶	2014	do teraz	Emerald
AHFS Consumer Medication Information (Database) ⁶⁷	2014	do teraz	EBSCOhost
SciELO (Scientific Electronic Library Online) Citation Index (SCIELO) (1997-present) (Database) ⁶⁸	styczeń 2014	do teraz	Web of Science
2015 rok			
Taylor & Francis Journals (Science & Technology Collection) ⁶⁹	2015		

5. Narzędzia wspomagające sieciowe zasoby informacji

Należy podkreślić znaczenie narzędzi wspomagających sieciowe zasoby informacji. Serwis A-to-Z umożliwia wyszukanie potrzebnego tytułu i połączenie się z dokumentem. Bez niego, wyszukiwanie wśród około 163,5 tys. tytułów książek i około 49,5 tys. tytułów czasopism rozproszonych po różnych serwisach i bazach danych, byłoby nieefektywne lub niemożliwe. Bez serwera Proxy HAN nie można byłoby komunikować się, poza siecią akademicką, ze źródłami, do których UŁ ma prawa licencyjne. Zaś wyszukiwarka naukowa EBSCO Discovery Service (EDS) doprecyzowuje serwis A-to-Z i umożliwia jednym wspólnym zapytaniem przeszukiwanie zarówno zasobów licencyjnych UŁ, jak i papierowych – indeksowanych w katalogu bibliotecznym.

161

6. Zaczęło się od listy A-to-Z

Czytelnicy korzystający ze źródeł online potrzebują, a więc i domagają się, ułatwień podobnych do tradycyjnych, znanych im katalogów. Pierwszymi „katalogami” pomocnymi w wyszukiwaniu danych w środowisku sieciowych zasobów informacji, były listy A-to-Z, dostarczone

⁶⁵ Wyjaśnienie autorki: chronologia serwisu ustalona na podstawie umów.

⁶⁶ Wyjaśnienie autorki: prenumerata Wydziału Zarządzania UŁ. Chronologia bazy ustalona na podstawie umów.

⁶⁷ Wyjaśnienie autorki: informacja o bazie pochodzi z platformy EBSCOhost.

⁶⁸ Wyjaśnienie autorki: informacja o bazie pochodzi z platformy Web of Science (Thomson Reuters).

⁶⁹ Wyjaśnienie autorki: chronologia bazy ustalona na podstawie umowy.

przez wydawców baz danych. Zapewniają one szybkie wyszukiwanie tytułów i łączenie się z nimi, są też kompleksowymi narzędziami do tworzenia zindywidualizowanych kolekcji zasobów online, pobierania całych pakietów e-czasopism, zarządzania tytułami, dodawania linków CustomLink itd. Początkowo serwisy A-to-Z indeksowały jedynie czasopisma, w miarę upływu lat zaczęto indeksować również książki.

Biblioteka UŁ, w maju 2005 r., po raz pierwszy nabyła serwis EBSCO A-to-Z i dostosowała go do prenumerowanych wówczas czasopism online. Od tego czasu lista EBSCO A-to-Z jest regularnie aktualizowana i pod nazwą *Zasoby elektroniczne A-Z* udostępniana czytelnikom w zakładce *Katalogi* na stronie WWW BUŁ.

Dostęp do źródeł online jedynie na uczelni, to w XXI w. zdecydowanie za mało

162

Korzystanie z zasobów online bazuje na sieci internetowej. Przeglądarki stron internetowych komunikują czytelników z treściami zawartymi w bazach danych wszędzie tam, gdzie została pokonana bariera technologiczna i istnieje łącze internetowe. Wyniki pracy intelektualnej człowieka, zebrane w bazach, chronione są prawami autorskimi. O tym kto i w jaki sposób może korzystać z sieciowych zasobów informacji, decydują wydawcy, którzy są właścicielami majątkowych praw autorskich. Uniwersytet Łódzki zawiera z wydawcami umowy licencyjne, określające zasady korzystania z materiałów znajdujących się w bazach. Zazwyczaj osobami uprawnionymi są pracownicy i studenci UŁ, a użytkowników identyfikuje się po zgłoszonych do wydawcy adresach IP sieci akademickiej. Ponadto, dzięki serwerowi Proxy, uprawnieni użytkownicy mają dostęp z komputerów znajdujących się wprawdzie poza siecią uniwersytecką, ale identyfikujących się, w połączeniu z serwerami wydawców, właśnie numerem IP Proxy.

W grudniu 2010 r. Biblioteka UŁ zakupiła oprogramowanie serwera Proxy w systemie Hidden Automatic Navigator (HAN) oraz 30 licencji indywidualnych. W kolejnym roku liczbę licencji indywidualnych zwiększono do 60, zaś w grudniu 2013 r., kupiono licencję kampusową, rozszerzając dostęp na całą społeczność uniwersytecką.

Serwer Proxy HAN pozwolił pracownikom naukowym oraz studentom na korzystanie ze źródeł online, nie tylko w obrębie sieci akademickiej, ale i z komputerów domowych oraz – co szczególnie ważne – na łączność ze źródłami macierzystej uczelni podczas staży naukowych za granicą. Można więc powiedzieć, że serwer Proxy HAN pokonuje barierę odległości i barierę terytorialną.

Serwer Proxy HAN jest skojarzony z systemem bibliotecznym Symphony, z którego pobiera informacje o uprawnionych użytkownikach

i na tej podstawie autoryzuje dostęp do źródeł licencyjnych. Dlatego studenci i pracownicy UŁ, którzy chcą zdalnie korzystać ze źródeł online powinni zarejestrować się do systemu bibliotecznego czyli zapisać do biblioteki.

Przyszłość czas na wyszukiwarke naukową, czyli integrujemy różnorodne zasoby sieciowe z papierowymi indeksowanymi w katalogach bibliecznych

Różnorodność sieciowych źródeł informacji oraz ich rozproszenie czasami sprawia czytelnikom kłopoty i powoduje ich dezorientację. Sprawne poruszanie się w obszarze e-zasobów wymaga czasu i cierpliwości. Dlatego wychodząc naprzeciw potrzebom i przyzwyczajeniom czytelników, chętnie korzystającym z Google'a, Biblioteka UŁ, z początkiem 2014 r., zakupiła wyszukiwarke naukową EBSCO Discovery Service (EDS). EDS wdrożono i udostępniono czytelnikom w sierpniu 2014 r. EDS to narzędzie, integrujące sieciowe źródła informacji i indeksowane w katalogu bibliotecznym źródła na nośniku tradycyjnym – papierowe i elektroniczne na nośnikach fizycznych. EDS umożliwia jednoczesne przeszukiwanie wszystkich tych zasobów, łącznie z Repozytorium UŁ oraz Biblioteką Cyfrową UŁ. Podobnie jak w Google'u, zasoby te, przeszukiwane są jednym zapytaniem wpisanym do jednego okienka, zaś rezultaty wyszukiwania wyświetlane są na jednej platformie w postaci ujednoczonej listy wyników.

163

7. Refleksja – ile teatru jest w sieciowych źródłach informacji

Rynek naukowych baz danych rozwija się bardzo dynamicznie, stara się sprostać oczekiwaniom wymagających odbiorców – pracowników naukowych i studentów. Witryny internetowe zapraszają do wejścia do wnętrza serwisów.

Świat zasobów online przypomina teatr. Na wirtualnej scenie Uniwersytetu Łódzkiego grają swoje role serwisy online subskrybowane dla uczelni. Z repertuarem czytelnik może się zapoznać na stronie internetowej BUŁ. Repertuar – lista źródeł – jest zróżnicowany, dostosowany do zainteresowań widzów – pracowników i studentów. Podobnie jak w prawdziwym teatrze niektóre spektakle grane są przy pustej widowni, a inne przy komplecie widzów. Obcowanie z kulturą jest tak samo ważne jak obcowanie z sieciowymi źródłami informacji, pierwsze zaspokajają głównie potrzeby duchowe, a drugie intelektualne.

Bibliografia

- Bibliografia Zawartości Czasopism*. Źródło: Strona internetowa Biblioteki Narodowej [online], [dostęp 15.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografia-narodowa/bibliografia-zawartosci-czasopism>.
- COUNTER Counting Online Usage of NeTworked Electronic Resources, [dostęp: 14.12.2014], <http://www.projectcounter.org/index.html>.
- Davies, Colin R. *An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property*, "Computer Law & Security Review", vol. 27, iss. 6, p. 601, 2011. Źródło: ScienceDirect wydawany przez Elsevier [dostęp: 19.01.2015]. Dostępny DOI: 10.1016/j.clsr.2011.09.006.
- Po 244 latach koniec z drukowaniem Encyklopedii Britannica*. Prot 14.03.2012 Źródło Gazeta.pl Wiadomości [online], [dostęp 15.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11338888,Po_244_latach_koniec_z_drukowaniem_Encyklopedii_Britannica.html
- Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków 2006, s. 139–140.
- Strona internetowa Wirtualnej Biblioteki Nauki, [dostęp: 17.12.2014], <http://vls.icm.edu.pl/zasady/index.html#info>.

Dynamika systematycznego wzrostu, nowoczesna przestrzeń intelektu, labirynt znaków, magia zaangażowanych w swoją pracę ludzi z pasją – to tylko kilka haseł, które przychodzą na myśl, kiedy chcemy przywołać nazwę Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego i 70 lat jej historii. Łódź przed dwoma wiekami powstawała z tradycji niejednorodnych, i podobnie powstawał – jako mozaika różnych treści intelektualnych – Uniwersytet Łódzki.

profesor Jarosław Płuciennik

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-679-6

9 788379 696796